

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา ของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.2 การดำเนินการวิจัย

5.3 ผลการวิจัย

5.4 การอภิปรายผล

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาและ เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา
- 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีอาญา

5.2 การดำเนินการวิจัย

5.2.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมจังหวัดขอนแก่น อันได้แก่ ตำรวจชั้นสัญญาบัตร จำนวน 289 คน พนักงานฝ่ายปกครอง จำนวน 160 คน พนักงานอัยการและศาล จำนวน 54 คน และทนายความ 310 คน รวม 813 คน ทำการสุ่มตัวอย่างมาจากประชากรดังนี้ ตำรวจชั้นสัญญาบัตร จำนวน 168 คน พนักงานฝ่ายปกครอง

115 คน พนักงานอัยการและศาล 48 คน และทนายความ 175 คน รวม 506 คน

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเอง เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงแก้ไขระบบการสอบสวน

คดีอาญา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีอาญา

การสอบสวนคดีอาญา

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้กลุ่มตัวอย่าง

ตอบแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง สามารถเก็บรวบรวม

ได้ดังนี้

ตำรวจชั้นสัญญาบัตร	จำนวน	163	ฉบับ
พนักงานฝ่ายปกครอง	จำนวน	95	ฉบับ
อัยการและศาล	จำนวน	48	ฉบับ
ทนายความ	จำนวน	146	ฉบับ
รวมเก็บได้	จำนวน	452	ฉบับ

5.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ปรากฏว่าแบบสอบถามทั้ง 452 ฉบับ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ทั้งหมด

2) ผู้วิจัยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ช่วยในการประมวลผลเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+

5.3 ผลการวิจัย

5.3.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมจังหวัดขอนแก่นที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง 26-35 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางกฎหมาย และมีประสบการณ์ด้านการสอบสวนมา 6-10 ปี

5.3.2 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมต่อแนวทางการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญา มีดังต่อไปนี้

1) หมวดหลักทั่วไป โดยภาพรวมแล้วพบว่า เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมจังหวัดขอนแก่นมีความคิดเห็น "เห็นด้วยมาก" ($\bar{X} = 2.53$) กับการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา ในหมวดหลักทั่วไป โดยมีกลุ่มที่เห็นด้วยมาก 2 กลุ่ม คือ พนักงานอัยการ-ศาล ($\bar{X} = 2.75$) และทนายความ ($\bar{X} = 2.76$) ส่วนอีก 2 กลุ่มเห็นด้วยน้อย คือ ตำรวจ ($\bar{X} = 2.39$) และพนักงานฝ่ายปกครอง ($\bar{X} = 2.31$)

2) หมวดหมายเรียกหมายอาญา โดยภาพรวมแล้วพบว่า เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมจังหวัดขอนแก่นมีความเห็น "เห็นด้วยน้อย" ($\bar{X} = 2.48$) กับการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา โดยมีกลุ่มที่เห็นด้วยมาก 2 กลุ่ม คือ พนักงานอัยการ-ศาล ($\bar{X} = 2.79$) และทนายความ ($\bar{X} = 2.76$) ส่วนอีก 2 กลุ่มเห็นด้วยน้อย คือ ตำรวจ ($\bar{X} = 2.18$) และพนักงานฝ่ายปกครอง ($\bar{X} = 2.43$)

3) หมวดหมายจับ ชั่ง จำคุก คั่น และปล่อยชั่วคราว ในภาพรวมแล้วพบว่า เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมจังหวัดขอนแก่น มีความเห็น "เห็นด้วยมาก" กับการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา โดยมีกลุ่มที่เห็นด้วยมาก 3 กลุ่ม คือ พนักงานอัยการ-ศาล ($\bar{X} = 3.05$) ทนายความ ($\bar{X} = 2.89$) และพนักงานฝ่ายปกครอง ($\bar{X} = 2.58$) ส่วนกลุ่มที่เห็นด้วยน้อย คือ ตำรวจ ($\bar{X} = 2.34$)

4) หมวดการสอบสวน โดยภาพรวมพบว่า เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมจังหวัดขอนแก่น มีความคิดเห็น "เห็นด้วยมาก" กับการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา โดยมีกลุ่มที่เห็นด้วยมาก 3 กลุ่ม คือ พนักงานอัยการ-ศาล ($\bar{X} = 2.98$) ทนายความ ($\bar{X} = 2.94$) และพนักงานฝ่ายปกครอง ($\bar{X} = 2.54$) ส่วนกลุ่มที่เห็นด้วยน้อย คือ ตำรวจ ($\bar{X} = 2.19$)

5.3.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ต่อแนวทางการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญามีดังต่อไปนี้

1) หมวดหลักทั่วไป ผลจากการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม พบว่า ตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครอง มีความคิดเห็นแตกต่างจากพนักงานอัยการ-ศาล และทนายความ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

2) หมวดหมายเรียก หมายอาญา ผลการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม พบว่า ตำรวจมีความคิดเห็นแตกต่างกับความคิดเห็นของพนักงานฝ่ายปกครองพนักงานอัยการ-ศาล และทนายความ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพนักงานฝ่ายปกครอง มีความคิดเห็นแตกต่างจากความคิดเห็นของพนักงานอัยการ-ศาล และทนายความ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) หมวดการจับ ขัง จำคุก คั่นและปล่อยชั่วคราว ผลจากการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรม พบว่า ตำรวจมีความคิดเห็นแตกต่างจากพนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานอัยการ-ศาล และทนายความ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพนักงานฝ่ายปกครองมีความคิดเห็นแตกต่างจากพนักงานอัยการ-ศาล และทนายความอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) หมวดการสอบสวน ผลจากการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรม พบว่า ตำรวจมีความคิดเห็นแตกต่างจากพนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานอัยการ-ศาล และทนายความ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพนักงานฝ่ายปกครองมีความคิดเห็นแตกต่างจากพนักงานอัยการ-ศาล และทนายความอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3.4 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง และพิจารณาระบบการสอบสวน

คดีอาญา

ในภาพรวมแล้วพบว่า เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมมีความคิดเห็น เห็นด้วยมาก กับแนวทางที่ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นขึ้นมาจากการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย โดยมีประเด็นที่ มีความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตั้งหน่วยงานที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายขึ้น เพื่อทำหน้าที่ถ่วงดุลย์อำนาจของพนักงานอัยการ ว่าได้สังกัดเป็นไปตามพยานหลักฐานอย่างใดหรือไม่ ($\bar{X} = 3.12$) รองลงไปได้แก่ การให้มีศาลท้องถิ่นและสำนักอัยการท้องถิ่น ประจำทุกอำเภอ พร้อมบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง ($\bar{X} = 2.97$) การให้ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายสองต่อสอง ก่อนที่จะให้การต่อพนักงานสอบสวนหรือก่อนที่จะเผชิญกับพยานผู้ต้องหาอื่น ($\bar{X} = 2.96$) การควบคุมผู้ต้องหาให้พิจารณาจากอัตราโทษของฐานความผิดเป็นหลัก คือปกติให้ควบคุมได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง แต่หากมีความจำเป็นสามารถควบคุมได้ดังนี้ ควบคุมไม่เกิน 3 วัน สำหรับคดีอยู่ในอำนาจของศาลแขวง ไม่เกิน 5 วัน สำหรับคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 3-10 ปี และควบคุมไม่เกิน 7 วัน สำหรับคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 2.94$)

5.4 การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ และควรแก่การนำมาวิเคราะห์ และอภิปรายผลดังนี้

5.4.1 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุง

ระบบการสอบสวนคดีอาญา

ในหมวดหลักทั่วไป พบว่า ตำรวจมีความคิดเห็นในภาพรวม "เห็นด้วยน้อย" กับ การปรับปรุงระบบการสอบสวนในหมวดนี้ โดยประเด็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ การให้ศาลเท่านั้นมีอำนาจออกหมายอาญาภายในเขตอำนาจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการก่อให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ โดยสภาพปัจจุบันองค์กรศาลมีภาระในการพิจารณาคดีทั้งคดีอาญาและคดีแพ่งมากมาย และตามลักษณะธรรมชาติของคดีอาญาที่เกิดขึ้น อาจจะไม่ทันการในบางสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานีตำรวจที่อยู่ห่างไกลจากศาลเป็นระยะทางหลายสิบล

กิโรเมตร ย่อมประสบกับปัญหาอุปสรรค ดังกล่าวแน่นอน พนักงานฝ่ายปกครอง มีความคิดเห็นในภาพรวม "เห็นด้วยน้อย" โดยประเด็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือการยกเลิกอำนาจการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการตัดอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นลักษณะของการสูญเสียอำนาจ พนักงานอัยการ-ศาล และทนายความ มีความคิดเห็นในภาพรวม "เห็นด้วยมาก" โดยประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การให้สิทธิผู้ต้องหาแจ้งให้ญาติหรือผู้อื่นทราบถึงการถูกจับและสถานที่ถูกควบคุม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการให้ผู้ต้องหาไม่ถูกตัดขาดจากโลกภายนอกอย่างสิ้นเชิงในระหว่างที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในระหว่างการสอบสวน และเป็นสิทธิขั้นต่ำของผู้ถูกจับ และมีประเด็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือ การยกเลิกการออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการยกเลิกแล้วอาจเกิดความวุ่นวายในการดำเนินคดีทางอาญากับนิติบุคคล แล้วจะเปิดช่องโอกาสให้บุคคลไปจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล แล้วไปประกอบการกระทำความผิดทางอาญาและเกิดความเสียหายแก่สังคมโดยรวมได้ และมีอีกประเด็นหนึ่งที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่มีความคิดเห็น "เห็นด้วยมาก" คือ การแต่งตั้งพนักงานสอบสวนจากตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่มีวุฒิปรียญาตรีทางกฎหมาย หรือสำเร็จจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจหรือศึกษาอบรมด้านการสอบสวนของกรมตำรวจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พนักงานสอบสวนเป็นผู้เริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงมีความคิดเห็นว่าควรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับการสอบสวนโดยเฉพาะอย่างแท้จริง

ในหมวดหมายเรียกหมายอาญา มีประเด็นที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทุกกลุ่มเห็นด้วยมาก คือ การเพิ่มเหตุออกหมายจับ กรณีที่มีการปล่อยชั่วคราวแล้วปรากฏภายหลังว่าภยันตรายหรือความเสียหายน่าจะเกิดขึ้นจากผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับนั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เดิมผู้ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหากปรากฏภายหลังว่าภยันตรายหรือความเสียหายน่าจะเกิดขึ้นจากผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับในระหว่างการสอบสวน จะแก้ไขได้ก็เพียงเรียกตัวนายประกันให้ส่งผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับมาพร้อมขอถอนประกัน ไม่สามารถที่จะจับมาดำเนินการใด ๆ อันอาจเกิดความเสียหายแก่การดำเนินคดีได้และมีประเด็นหนึ่งที่ตำรวจเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ พนักงานสอบสวนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการก่อนนำคำร้องขอออกกฎหมายอาญาเสนอต่อศาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสร้างความยุ่งยากในการปฏิบัติแก่ตำรวจ และเป็นการลำบากสำหรับห้องที่อยู่ห่างจาก

อัยการและศาล ซึ่งอาจเกิดความล่าช้าและเป็นผลเสียต่อการดำเนินคดีได้ ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วพนักงานสอบสวน สามารถสื่อความหมายกับศาลได้โดยตรง แล้วให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการพิจารณา โดยไม่จำเป็นต้องผ่านการพิจารณาของอัยการแต่อย่างใด และประเด็นการเปลี่ยนอำนาจการออกหมายเรียกบุคคลจากพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นอำนาจของพนักงานอัยการ นั้นความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ตำรวจ และพนักงานฝ่ายปกครอง มีความคิดเห็นด้วยน้อย อาจเป็นเพราะการสูญเสียอำนาจ แต่ฝ่ายพนักงานอัยการ-ศาล และทนายความมีความคิดเห็น เห็นด้วยมาก เป็นเพราะการเพิ่มอำนาจให้พนักงานอัยการ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านกฎหมาย และจะได้รู้ข้อเท็จจริงในคดีที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง เมื่อมีการเรียกบุคคลมาสอบสวนด้วยตนเอง

ในหมวดการจับ ขัง จำคุก คั่นและปล่อยชั่วคราว พบว่า มีประเด็นซึ่งทุกกลุ่มมีความคิดเห็น "เห็นด้วยมาก" ที่สำคัญในประเด็นการให้สิทธิผู้ต้องหาในการประกันตัวโดยเร็ว โดยที่จะเรียกประกันหรือหลักประกันเกินควรแก่กรณีไม่ได้ และการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว จะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ถูกปล่อยหรือเงื่อนไขอื่นตามควรแก่กรณีก็ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดที่ 3 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538 มาตรา 29 ที่บัญญัติไว้ว่า "ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็ว และจะเรียกหลักประกันเกินควรแก่กรณีไม่ได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยกฎหมาย และจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว

สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกัน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลผู้ถูกคุมขังหรือถูกจำคุก ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร"

มีประเด็นซึ่งตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครองมีความคิดเห็นด้วยน้อย และมีค่าเฉลี่ย

น้อยมากอยู่ 3 ประการ คือ 1) การยกเลิกอำนาจการจับโดยไม่มีหมายของพนักงานฝ่ายปกครอง

และตำรวจชั้นผู้ใหญ่ แม้เป็นกรณีที่อาจออกมาจับหรือจับได้ 2) การควบคุมผู้ต้องหาให้เปลี่ยนจากควบคุมได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง และขยายได้ไม่เกิน 7 วัน เป็นควบคุมได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง และ 3) เมื่อมีความจำเป็นที่จะควบคุมผู้ต้องหาเกินกว่า 24 ชั่วโมง ต้องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องหรือให้ความเห็นชอบ ก่อนยื่นต่อศาลเพื่อขอหมายจับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นการลดอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ และก่อให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติงานของตำรวจที่มีอำนาจการควบคุมเพียง 24 ชั่วโมง เพราะบางคดีต้องติดตามเอาของกลางหรือพยานวัตถุมาประกอบคดี ที่ต้องใช้เวลามากกว่า 24 ชั่วโมง และหากไม่มีของกลางในคดีแล้วอาจทำให้พยานหลักฐานอ่อน เมื่อถึงชั้นพิจารณาคดีของศาลแล้วอาจยกฟ้องได้อีกทั้งเป็นปัญหาหากต้องการส่งผู้ต้องหาไปดำเนินคดียังท้องที่ที่อยู่ห่างไกลกัน และปัญหาเรื่องเมื่อครบกำหนดเวลาในวันหยุดราชการหรือในเวลากลางคืนจะมีบุคลากรของทางอัยการและศาล ปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับตำรวจหรือไม่ และมีประเด็นหนึ่งซึ่งเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทุกกลุ่ม มีความคิดเห็น "เห็นด้วยน้อย" คือการยกเลิกการจับ กรณีที่ผู้เสียหายชี้ให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดและแจ้งว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพิจารณาเห็นว่าเป็นการแก้ไขเพื่อคุ้มครองผู้ต้องหามากกว่าที่จะคุ้มครองผู้เสียหาย และจะเป็นการเสียหายแก่คดีหากปล่อยให้เน้นซ้ำ รอรวบรวมหลักฐานขอหมายจับ

ในหมวดการสอบสวน พบว่ามีประเด็นหนึ่งที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทุกกลุ่ม ให้ความคิดเห็นด้วยมากมีคะแนนเฉลี่ยสูง คือ เมื่อผู้ต้องหาเข้ามาพบตัวต่อพนักงานสอบสวน ให้ถามชื่อ อายุ อาชีพ ที่อยู่และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพื่อให้เป็นหลักสากลเช่นนานาชาติอารยะประเทศ และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538 มาตรา 30 ที่บัญญัติไว้ว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกาย

การจับกุม คุมขัง หรือตรวจค้นตัวบุคคล ไม่ว่ากรณีใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ผู้ถูกจับกุมกฎหมาย แต่ผู้ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นจะต้องได้รับการแจ้งข้อหาหรือเหตุ และรายละเอียดความสมควรในการที่ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นโดยไม่ชักช้าและผู้ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความเป็นการเฉพาะตัวได้

การแจ้งข้อหาแก่บุคคลใด ๆ จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้น"

มีประเด็นซึ่งตำรวจมีความคิดเห็นเห็นด้วยน้อย ที่สำคัญคือการให้พนักงานอัยการมีหน้าที่กำกับควบคุมดูแลซึ่งการสอบสวนของพนักงานสอบสวน การให้พนักงานอัยการมีอำนาจกลั่นกรองคำร้องของพนักงานสอบสวนที่ขอศาลให้ออกหมายจับหมายค้น ตลอดจน คำคัดค้านการปล่อยชั่วคราวของพนักงานสอบสวน การให้พนักงานอัยการมีอำนาจให้คำแนะนำและสั่งการพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่พนักงานอัยการ ซึ่งอยู่คนละหน่วยกับตำรวจมาพิจารณาสั่งการในการสอบสวนได้ ทำให้พนักงานสอบสวนเกิดความสับสนยากแก่การวางตัว เนื่องจากมีผู้บังคับบัญชาเพิ่มมากขึ้น พนักงานอัยการสามารถสั่งการพนักงานสอบสวนได้ แต่ไม่สามารถให้คุณให้โทษพนักงานสอบสวนได้ เพราะอยู่คนละสังกัด ตำรวจไม่มีอิสระในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม จึงไม่เป็นพนักงานสอบสวนที่แท้จริง และเป็นการให้การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนมีความยุ่งยากมากขึ้น ต้องเสียเวลาในการทำรายงานให้อัยการทราบ และเสียเวลาในการเดินทางมาขอความเห็นในการออกหมาย และมีประเด็นซึ่งตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครอง มีความคิดเห็นเห็นด้วยน้อยสอดคล้องกัน และอยู่ในเกณฑ์ค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ ประเด็น อำนาจในการพิจารณา สั่งฟ้อง สั่งไม่ฟ้อง และงดการสอบสวนให้เป็นอำนาจของพนักงานอัยการเท่านั้น และประเด็นการให้อัยการสูงสุดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบคำสั่งที่ไม่ฟ้องของพนักงานอัยการแทนผู้ว่าราชการจังหวัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นการลดอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองเพิ่มอำนาจให้พนักงานอัยการ เข้ากำกับควบคุมดูแลและแนะนำสั่งการพนักงานสอบสวน ตรวจสอบการสอบสวน จนกระทั่งมีความเห็นในสำนวนการสอบสวน อันเป็นการให้อำนาจเบ็ดเสร็จแก่พนักงานอัยการ โดยไม่มีองค์กรใดเข้ามาตรวจสอบหรือถ่วงดุลย์อำนาจแต่อย่างใด อันเป็นการขัดหลักการตรวจสอบ และถ่วงดุลหรือคานอำนาจ (Check and balance of power) และขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ วิรัช พันธุมะผล (2534) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความยุติธรรมในการสอบสวนคดีอาญา จากการสอบถามนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ผลการวิจัยพบว่า "หากอำนาจการสอบสวนคดีอยู่ในอำนาจของคน ๆ เดียว หรือหน่วยงานเดียว ย่อมไม่อาจอำนวยความยุติธรรมได้เต็มที่หรืออาจเกิดทุจริตหรือประพฤติมิชอบได้"

ทนายความมีความคิดเห็น เห็นด้วยมากต่อประเด็น การให้ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะมีทนายความอยู่ร่วมด้วย และปรึกษาทนาย และให้การต่อพนักงานสอบสวน มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเพิ่มบทบาทของทนายความให้มีส่วนร่วมในระบบการสอบสวนคดีอาญามากขึ้น และเป็น การป้องกันสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะถูกทำการสอบสวนโดยมิชอบจากพนักงานสอบสวน สอดคล้อง กับผลงานวิจัยของ โสภณ ศิริมาจันทร์ (2531) ที่ได้วิจัยเรื่องการให้ทนายร่วมรับรู้ การสอบสวนของพนักงานสอบสวน พบว่าทนายความเห็นด้วยมากที่สุดกับการให้ทนายความร่วมรับรู้ทั้งในขั้นตอนก่อนการสอบสวน และขั้นตอนการสอบสวน และตำรวจไม่เห็นด้วยในประเด็น ดังกล่าว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกรงว่าจะทำให้ความลับในสำนวนการสอบสวนถูกเปิดเผยมากขึ้น และทนายความอาจจะเข้าไปยุ่งเหยิงกับ พยาน หรือประวิงเวลาเนื่องจากรู้จักจุดอ่อนจุดแข็งของ สำนวนการสอบสวนก่อนการพิจารณาขึ้นศาล

5.4.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม เกี่ยวกับ แนวทางการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา

ในภาพรวมเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ที่แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานอัยการ-ศาล และทนายความ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวนทั้งสิ้น 36 ประเด็น มีเพียง 4 ประเด็นที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติคือ 1) การให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอนพนักงานสอบสวน โดยคำแนะนำของกรมตำรวจ 2) การยกเลิกการทำความเห็นแย้งของอัยบดี รองอัยบดี หรือ ผู้ช่วยอัยบดีกรมตำรวจ กรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นแย้งไม่พ้อง 3) การค้นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในกรณีที่ไม่มีความหมายค้น ให้แสดงบัตรประจำตัวแทนการแสดงนามและตำแหน่ง และ 4) การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ถูกปล่อยหรือเงื่อนไขอื่นตามควรแก่กรณีก็ได้ โดยจากการเปรียบเทียบความคิดเห็นในภาพรวมทั้งหมด พบว่า ตำรวจมีความคิดเห็นแตกต่างจากพนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานอัยการ-ศาล และทนายความอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพนักงานฝ่ายปกครองมีความคิดเห็นแตกต่างจากพนักงานอัยการ-ศาล และทนายความอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน

5.4.3 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีอาญา

ในภาพรวมของข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีอาญา พบว่าประเด็นที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมมีความคิดเห็น เห็นด้วยมาก ทุกกลุ่มและอยู่ในเกณฑ์สูง คือ การตั้งหน่วยงานที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายขึ้นเพื่อทำหน้าที่ถ่วงดุลย์อำนาจของพนักงานอัยการว่าได้พิจารณาสิ่งคดีเป็นไปตามพยานหลักฐานอย่างใดหรือไม่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการให้มีหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมา เพื่อเป็นการคานอำนาจกับพนักงานอัยการ ไม่ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเบ็ดเสร็จในระบบการสอบสวนคดีอาญาแต่เพียงหน่วยงานเดียว รองลงไปได้แก่ การให้มีศาลท้องถิ่น และสำนักงานอัยการท้องถิ่น ประจำทุกอำเภอพร้อมบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เข้าไปบริการประชาชนได้โดยสะดวกและรวดเร็ว สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538 มาตรา 31 ที่บัญญัติไว้ว่า "ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม" และรองลงไปอีกได้แก่ การให้ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายสองต่อสองก่อนที่จะให้การต่อพนักงานสอบสวนหรือก่อนที่จะเผชิญกับพยานหรือผู้ต้องหาอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นสิทธิพื้นฐานเบื้องต้นที่ผู้ต้องหาอาญาพึงมีได้ อีกทั้งเพื่อเป็นการป้องกันการสอบสวนโดยมิชอบจากพนักงานสอบสวน

5.5 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.5.1 ข้อเสนอแนะ

ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ควรคำนึงถึงผลการวิจัยครั้งนี้ ว่ามีประเด็นใดบ้างที่ควร ให้มีการแก้ไขและประเด็นใดบ้างที่ยังไม่ควรแก้ไข เพราะเมื่อมีการแก้ไขปรับปรุงในเรื่องที่เกี่ยวกับกระบวนการสอบสวนคดีอาญาไปแล้ว ผลกระทบที่จะติดตามมาต้องเกิดขึ้นไม่มากนัก โดยผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ ประชาชน จึงควรพิจารณาให้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้มีอำนาจในการออกกฎหมาย อันได้แก่

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี ไว้ดังต่อไปนี้

1) หมวดหลักทั่วไป เห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขระบบการสอบสวนคดีอาญา ในประเด็นอื่น ๆ ยกเว้นประเด็น การยกเลิกการออกหมายจับผู้จัดการ หรือผู้แทนนิติบุคคล กรณีไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก การยกเลิกการทำความเห็นแย้งของผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี รองอธิบดี และผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ กรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้อง และการยกเลิกอำนาจการออกหมายอาญาของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ที่ยังไม่สมควรจะมีการปรับปรุงแก้ไข

2) หมวดหมายเรียกหมายอาญา เห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขระบบการสอบสวนคดีอาญาในประเด็นอื่น ๆ ยกเว้นประเด็น การเปลี่ยนอำนาจการออกหมายเรียกบุคคลจากพนักงานฝ่ายปกครอง และตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นอำนาจของพนักงานอัยการ และการให้พนักงานสอบสวนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการ ก่อนนำคำร้องขอออกหมายอาญาเสนอต่อศาล ที่ยังไม่เห็นควรปรับปรุงแก้ไข

3) หมวดการจับ ขัง จำคุก คั่น และปล่อยชั่วคราว เห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขระบบการสอบสวนคดีอาญา ในประเด็นอื่น ๆ ยกเว้นประเด็น การยกเลิกการจับ กรณีที่ผู้เสียหายชี้ให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดและแจ้งว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว การยกเลิกอำนาจการจับโดยไม่มีหมายของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ แม้เป็นกรณีที่อาจออกหมายจับหรือจับได้ การควบคุมผู้ต้องหาให้เปลี่ยนจากควบคุมได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง และขยายได้ไม่เกิน 7 วัน เป็นควบคุมได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง และเมื่อมีความจำเป็นที่จะควบคุมผู้ต้องหาเกินกว่า 24 ชั่วโมง ต้องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องหรือให้ความเห็นชอบ ก่อนยื่นต่อศาลเพื่อขอหมายขัง ยังไม่เห็นควรปรับปรุงแก้ไข

4) หมวดการสอบสวน เห็นควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงงานการสอบสวน คดีอาญา ในประเด็นอื่น ๆ ยกเว้นประเด็น การให้อำนาจในการพิจารณา สั่งฟ้อง สั่งไม่ฟ้อง และงดการสอบสวนให้เป็นอำนาจของพนักงานอัยการเท่านั้น การให้พนักงานอัยการ มีหน้าที่กำกับควบคุมดูแลซึ่งการสอบสวนของพนักงานสอบสวน การให้พนักงานอัยการมีอำนาจกลั่นกรองคำร้องของพนักงานสอบสวนที่ขอศาลให้ออกหมายจับหมายค้นตลอดจนคำคัดค้านการปล่อยชั่วคราวของพนักงานสอบสวน และการให้อัยการสูงสุดหรือผู้ได้รับมอบหมาย เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นของ

คำสั่งที่ไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ แทนผู้ว่าราชการจังหวัด หรืออธิบดี รองอธิบดี ผู้ช่วยอธิบดี-
กรมตำรวจ ยังไม่เห็นควรปรับปรุงแก้ไข

5.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) เพื่อยืนยันในข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ควรจะมีการทำวิจัยอีกครั้ง โดยกลุ่ม
ประชากรเป้าหมายให้เป็นประชากรที่ใหญ่ในระดับภาค
- 2) เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่า คู่กรณีจากการกระทำผิดทางอาญา ไม่ได้รับ
ความยุติธรรมจากระบบการสอบสวนคดีอาญาในปัจจุบันเป็นจริงอย่างใดหรือไม่ เห็นควรมี
การศึกษาวิจัย โดยเลือกประชากรจากผู้เสียหาย ผู้กล่าวหา และผู้ต้องหา